

Persones al fem

Per desviar l'atenció sobre els seus fracassos, el president francès, Nicolas Sarkozy, fa pressió sobre els gitanos. Els han arrasat els assentaments i els han expulsat les famílies, però van tornant per buscar sort als suburbis de París.

A 500 metres en línia recta de l'Stade de France, on l'autopista A86 travessa els suburbis parisencs del nord i ho esfilagarsa tot en poligons industrials i ermots ronyosos, s'obri una porta al tercer món. Un edifici antic mig ensorrat a Aubervilliers, no gaire lluny de l'avinguda del Président Roosevelt, fa de portal d'un assentament xicotet de cabanes amagat. Les teulades les fan amb lones de plàstic, les parets les construeixen amb fem i cartons. Hi ha deu o dotze casetes, i entremig, un corredor estret i fosc. Si el sol brillara

A la imatge, una gitana romanesa i els seus fills mentre esperen en un gimnàs dels afores de París per ser deportats a Romania. El mes d'agost, el govern francès va fer desmantellar més de 300 assentaments de gitanos. A la pàgina del costat, el president Nicolas Sarkozy, que el dia 30 de juliol

un poc més i el final de l'estiu fora un poc més calorós, l'escena recordaria Nairobi, Kabul, el barri de barraques de Soweto... Però és França, aquella que es considerava el país origen dels drets humans.

Rodica i Cerasela viuen ací, com també Gianni, Claudia, Benon, la petita Maria i més. Entre trenta i quaranta persones, xiquets, nadons, adults i vells. Darrere d'ells hi ha grans viatges, camins llargs, etapes de la vida viscuda a Espanya i Portugal, a Àustria. El petit campament és arplegat i net, la roba

és estesa davant les cabanes, l'interior és moblat pobrament, però hi ha allò que és imprescindible. No hi ha llum ni aigua corrent. Dia sí dia no, algunes persones amables del veïnat deixen que Rodica, Cerasela, Gianni i els altres emplen dos bidons d'aigua. I només amb això ja estan contents.

Gianni és un home despert, casat amb Claudia, la dona més bella del campament, alta, prima i distingida com una princesa. Ell coneix bé Regensburg. Ha viscut a l'Alt Palatinat, on ha estat detestat com a tot arreu. Prompte s'hi

gitanos de Romania, de Bulgària o d'allà on siga, com no s'havia vist des de la Segona Guerra Mundial.

Havent dinat, Gianni se'n va a fer un tomb: "Vaig a treballar —diu—. Vens?" Davant la porta hi ha una furgoneta que els ha deixat un paisà, carregat de ferralla, restes de cotxe i un farcell de cables. Hi va un amic de Gianni que espera debades des de fa una setmana vendre un sac de niló ple fins dalt de fils de coure. La furgoneta circula sorollosament pels suburbis, les fàbriques se succeeixen, entre runa, instal·lacions esportives i ur-

va pronunciar un discurs clau contra la immigració i va anunciar les noves mesures.

DER SPIEGEL

trobà expulsat, apartat, però ell venera Alemanya. "Tens internet", diu en un alemany prou fluid. "Pots buscar un microbús, un Ford Transit?; per un màxim de 500 euros el compraria."

Gianni fa diners amb ferralla i escombraries, igual que tothom, ací. És hora de dinar, hi ha cafè dolç i a la graella es rosteix el pollastre. Es gorregen cigarretes, es fuma i es pelen cables de coure fins que el dinar és a punt. Els cables pelats donen més benefici que no pas els que no ho són. Valí, un home baixet i forçut que ha construït la millor barraca amb tota mena d'escombraries, desarma des de fa hores un motor de cotxe, al costat de la graella, amb martells, tornavisos i palanques.

Per un quilo de ferralla es poden aconseguir uns vint o trenta cèntims; per un de coure, fins a cinc euros. El llautó també va bé quan es troba un ferroveller que faça negocis amb gitanos. A França això ara és difícil. L'estat acaça de nou el poble errant, la *gens du voyage*, els

banitzacions de cases adossades. Arriba fins al bulevard Félix Faure, on, darrere de naus sense finestres, s'alcen immensos dipòsits de ferralla, muntanyes brillants de peces d'alumini o de trossos de ferro. Dia sí dia també, el bulevard és ple de proveïdors. Camions de trabuc molt carregats esperen davant les portes de la cua dels ferrovellers. De les finestres estant, els conductors escridassen Gianni quan intenta posar-se a la cua.

"Tant li fa, en conec un altre, més enllà", diu. Però allí tampoc no li permeten de fer cua. Els competidors no li deixen lloc i el fan marxar amb gestos. Gianni va fins a l'altra porta, i fins a la següent. Ja no troba el comerciant que fa una setmana que li havia comprat la mercaderia sense preguntar gaire: mercaderia per efectiu. Gianni no vendrà res aquest dimarts, ni tampoc dimecres, ni dijous.

Els comerciants del bulevard Félix Faure ara demanen passaport francès, i Gianni no en té. Només té una targeta

per a estrangers espanyola que no serveix de res, un paperet de Portugal i un passí romanès d'ajuda. El fet que com a romanès siga ciutadà de la UE des del 2007 no té cap importància. "Em miren a la cara i hi veuen un gitano", diu. I últimament no volen saber res d'aquesta gent.

Últimament vol dir des del 30 de juliol, quan el president de la República va anunciar mals temps per als gitanos. Aquell divendres, Nicolas Sarkozy era davant del micròfon a la prefectura de Grenoble i va fer un discurs de 33 minuts. Després la República es va convertir en una altra; o, com diuen els crítics més durs, va deixar de ser. Sarkozy no va parlar de la gran reforma de les pensions, que li proporcionarà una tardor ben aspra; no va parlar de l'escàndol del seu ministre de treball, Eric Woerth, relatiu a les riqueses impressionants de l'hereva de L'Oréal, Liliane Bettencourt. Després dels greus excessos nocturns a Grenoble i de l'esdeveniment a la localitat de Saint-Aignan a Blois, on una colla de gitanos furiosos va atacar una estació de gendarmeria, Sarkozy va parlar del seu tema preferit: la seguretat. I amb això va obrir la campanya electoral del 2012.

A Grenoble el president va vociferar primer contra tots els possibles gàngsters i brètols, contra els traficants de drogues i els pinxos dels suburbis, va declarar una "guerra nacional" als criminals. En comptes de calmar la situació va dir: "Qui dispara a un policia no mereix ser francès." Va proposar penes de trenta anys per atacs a l'autoritat i multes dures per als pares dels xiquets que delinqueixen. Va anunciar l'expatriació dels delinqüents "francesos d'origen estranger", i finalment es va adreçar als gitanos: Sarkozy va dir que ell havia demanat al ministre d'Interior "de posar fi als assentaments i campaments salvatges dels gitanos". Com a president no pot acceptar que hi haja 539 campaments il·legals de gitanos al país. Va prometre que la meitat desapareixerien en tres mesos.

Fou un colp breu i sec. Vingué d'improvís, perquè els gitanos han estat expulsats de França des de fa molt de temps i contínuament. L'any passat foren quasi 10.000, l'any anterior 8.500. Des de cap d'any fins al discurs de Sarkozy ja havien volat 24 avions cap

Desallotjament policíac d'un assentament de gitanos a París.

a Romania i Bulgària, plens de gitanos, que, segons la versió oficial, abandonaven voluntàriament el país, perquè els van fer signar un paperet i els van donar 300 euros. Per tant, Sarkozy simplement va agreujar encara més la política antigitana, però sobretot va accentuar-ne dramàticament el to.

Les conseqüències del discurs incendiari es poden veure pràcticament dia a dia, i això que passa a França, en uns altres països no tan presumits ho anomenarien *neteja*. Bulldozers i excavadores entren a les poblacions de barraques, fan caure les teulades de les cases o les enderroquen del tot. Abans, n'expulsen els habitants amb la unitat canina de la policia, fan ús de serveis de seguretat privats. Després apareixen les unitats de la policia i equips vestits amb granotes blanques i màscares que fan pensar en desinfecció.

El ministre d'Interior, Brice Hortefeux, informa ràpidament de l'execució: dues setmanes després de l'intervenció de Sarkozy, ja havien desallotjat quaranta campaments; un parell de dies després ja eren 51; el 22 d'agost, 88. I es compten els estrangers i es classifiquen, com no es feia a França des dels anys 40 del segle passat. 700 romanesos evacuats ací, 160 búlgars allí, 130 gitanos allà.

Un diputat de l'Assemblea Nacional, parlant dels desallotjaments, va dir el

mot "rafles", un concepte que fins ara a França s'havia reservat per a les batudes contra els jueus durant les guerres. Els verds denunciaven un cas de "racisme estatal", els socialistes parlaven d'un "estiu de la vergonya" i Edwy Plenel, el redactor en cap de *Le Monde* des de fa anys, va acusar el president de ser un enemic de la Constitució al cim de l'estat, que xafava amb els seus peus el dret fonamental de la igualtat entre els ciutadans davant de la llei, "sense importar-li l'origen".

Tres ex-primers ministres s'han distanciat de la nova línia dura de Sarkozy: la comissària de justícia de la UE, Viviane Reding, va criticar França. També ho va fer el Consell d'Europa. El papa Benet XVI en va parlar en to d'amonestació des de Castel Gandolfo i el comitè de drets humans de l'ONU es va mostrar preocupat pels "discursos polítics discriminadors" i pels "actes de caràcter racista i xenòfob" a França, fins que el pare Arthur Hervet de Lille, un home vell, va causar indignació perquè va resar públicament "perquè Sarkozy tinguera un atac de cor".

En totes les tragèdies, els esdeveniments se sotmeten a una gran farsa. Rodica, Gianni, Cerasela, Benon i tots els altres no es preocupen gens per la política, ja no escolten quan parlen sobre ells. Que no són estimats, tant se val: vagen a parar on vagen a parar d'Europa, això

Xiquet gitano amb un porc domèstic. Els gitanos passen moltes hores fora de casa.

forma part de la seua forma de viure, i per això sempre procuren de fer tan bé com poden el seu modest campament. Al maig els va semblar convenient que Rodica i un parell més del campament d'Aubervilliers tornaren "voluntàriament" a Romania per embutxacar-se els 300 euros d'ajuda humanitària pel retorn. El viatge de tornada de Romania a França costa només 60,7 euros; per tant, encara els queden, descomptant algunes altres despeses, uns 200 euros de guanys, i només en una o dues setmanes ja han tornat. Molts dels perseguits ho fan així. Les presumptes reduccions, que l'estat anuncia amb gran rebombori, no tenen cap efecte. Des de fa anys el nombre de gitanos a França roman estable en uns 15.000, tot i que cada any n'expulsen entre 8.000 i 10.000. Van i vénen, és jugar al gat i al gos, un joc que l'estat no pot guanyar.

Són ciutadans de la UE. Per tant, ningú no pot denegar a aquests romanesos i búlgars l'entrada a França. Sense cap mena de paperassa, tenen dret a tres mesos d'estada. Després comença el joc del forçat *retorn voluntari*, però només és una imposició. La policia no pot provar quant de temps la gent ha estat al país. I molta població il·legal de tota manera evita cada control, s'amaga quan sorgeix una batuda, canvia de lloc, se'n va al sud o desapareix al bosc. Qui volguera podria descriure els gitanos

com a treballadors nòmades extremadament flexibles, com a migrants moderns en un món globalitzat. Però així no es manté cap campanya electoral. Rendeix més rebutjar-los per pertorbadors, frau social i lladres.

Rodica, Gianni, Claudia i els altres no furten, no molesten i no enganyen ningú. Demanen almoina i gorregen, comercien amb ferralla i fins i tot han trobat el seu forat. Viuen de les molles que cauen de les taules de la societat del benestar. La meitat del dia la passen recorrent pels suburbis de París la brossa que es puga aprofitar, i qui els segueixca en aquest camí comprovarà ràpidament que treballen durament per sobreviure. Agafen allò que la gent deixa a les voreres: televisors, posts de planxar, marcs de finestres. Furguen en els contenidors buscant ferralla electrònica o algun crostó de pa, i després van als mercats de carrer per a arrebregar verdures aixafades i fruita que ha sobrat. I els carnisseros àrabs els regalen carn que ha caducat.

Els pobladors romanesos d'Aubervilliers no són els únics que menen aquesta vida. Als voltants de París hi ha centenars de campaments i poblats semblants; quants exactament, no ho sap ningú. Però un grup d'investigadors amb l'encàrrec d'explorar la flora i la fauna en 21 ermots de la *banlieu* parisenca topen a tot arreu amb gent que des de fa molt o

poc s'han establert a l'estepa urbana. Els investigadors del projecte Wasteland, que s'hi van estar del març a l'agost per tal d'estudiar-hi el plantatge, l'erisim, la pavia i el llimoner, es van trobar pertot arreu amb rodamons, indígenes mig boigs, negres africans dispersats i també famílies gitanes. També conegueren Rodica, Gianni, Claudia, Benon i els altres, a Aubervilliers.

En un dels terrenys, anomenat pels investigadors Ermot 5, precisament a Aubervilliers, trobaren una altra nombrosa família gitana. S'han acomodats en una casa abandonada, la primera cambra de la planta baixa sembla un saló recarregat. Del sostre, en pengen tot l'any boles d'arbres de Nadal. La dona de la casa es diu Elena. El seu home, Ioca, gran i immòbil, assegut en una cadira, mana com un rei trist. Viuen ací de fa molts anys. El fill menut nasqué a França fa tretze anys i per això li posaren Napoleon. "Un dels gats també es diu així —diu Elena—. És un bon nom, no?"

La seua filla Bianca té 18 anys i va nàixer a Berlín. És una dona bella i ben plantada que quan riu ensenya unes dents d'or. L'àvia de Bianca camina amb croses fetes amb potes de taula. Es va esguerrar un peu en un accident de metro a Berlín. Demana si hi hauria la possibilitat de cobrar a Alemanya una renda per invalidesa. Finalment Ioca, el patró, remugueja amb tres paraules que li porten una màquina d'escriure mecànica i l'ofereix per vendre. Deixa que Napoleon, el seu xic, amb el mateix sobrepès que ell, traduesca.

Napoleon va anar durant un parell d'anys a una escola francesa. És un xiquet despert, que fora, a l'ermot, explora la natura i juga a la pilota amb els gossos. Són els primers dies d'escola, i Napoleon diu que ja no hi tornarà més. Per què no? "Perquè els xiquets negres sempre em casquen." La mare diu que Sarkozy, "l'hongarès", s'ha tornat boig. Li agradaria que tornara Chirac o Mitterrand. Quan li demanem com és que fa tants anys que són en aquella casa, Elena parla d'una mena de pacte amb l'ajuntament. Ella i la seua família es preocupen que no s'assente cap altra família a l'ermot. Són els guardians del terreny que ells mateixos ocupen il·legalment. La *banlieu* parisenca és un món ben desconcertant.

Campament gítono a Aubervilliers, als afores de París.

A Stains també és així, en un altre ermot, entre una immensa terminal d'autobusos del servei de transport parisenc, una fàbrica de metall i un terraplè de ferrocarril, darrere dels quals hi ha uns carreus d'uns grans edificis. Ací alguna *gens du voyage* ha fet un campament. Però des de fa segles no tenen res a veure amb els gitanos. Des de fa temps són nacionalitzats, francesos. Es caracteritzen pel fet de no voler viure en cases. S'estimen més viure en caravanes. Se suposa que n'hi ha 300.000 a tot el país, i també ells, tot i ser ciutadans francesos, són martiritzats per l'estat, i també ells se senten frontalment atacats per la nova direcció dura de Sarkozy.

Claudia, Francisco i el seu fill Pingouin viuen en una caravana. També tenen una filla, que ara mateix no hi és. "Sarko és un racista –diu Claudia–. Què més es pot dir?" Agrana l'habitació i se li enganxen plomes de pollastre a la granera, perquè Pingouin té una gallina i un porc com a companys de joc. Francisco, el seu home, treballa amb la ferralla. Desarma, amb una destal i amb les mans, cotxes sencers, perquè el motor elèctric no té prou vats. En aquell indret, on hi ha deu o dotze caravanes, ressonen els motors dels avions que continuament aterren i s'enlairen a l'aeroport de Le Bourget, que és a tocar.

Claudia té una tia que canta cançons agredolces sobre la vida, una de les quals parla de la cultura de la *gens du voyage*. Claudia posa un CD amb la cançó, l'escolta pensativa, recolzada a la granera, fumant. Una frase de la cançó diu: "Les maisons sont de prisons" ('les cases són presons'). Té por de l'expulsió? "I tant", diu Claudia. "Vull dir, nosaltres ací no, la ciutat ens ha donat el terreny. Però alguns altres dels nostres, que tenen bregues amb els seus ajuntaments, qui sap. Per què no ens deixen en pau?" Quan sorgeix la pregunta de si són gitanos o francesos, a França s'encalla l'estat de dret i tot es torna arbitrari. Al remat, per a decidir què s'ha de fer amb la gent de trànsit tot depèn de la decisió de l'alcalde. Hi ha lleis, però no es duen a terme. Una diu que cada comuna amb més de 5.000 habitants ha de disposar d'un emplaçament, amb llum, aigua corrent i instal·lacions sanitàries.

Sarkozy va dir a Grenoble que hi ha 60.000 assentaments d'aquests, però els representants dels gitanos diuen que només n'hi ha 6.000, i la meitat no compleixen les condicions prescrites. Als municipis que volen mantenir lluny el poble nòmada, els és fàcil. O bé no fan res, o bé els donen llocs al costat d'abocadors, depuradores o més indrets inhòspits on ningú no voldria passar ni una sola nit.

Algunes altres comunes, que també n'hi ha, s'esforcen per donar-los una vida digna. A Aubervilliers i més llocs hi ha projectes modèlics per a la integració dels gitanos, se'ls dona terres respectables i es preocupen que els xiquets vagin a l'escola. Però últimament depèn de si són gitanos que han arribat o francesos de trànsit o no. La benvinguda pot ser amistosa o hostil. La igualtat, un dels tres pilars de la democràcia francesa, a ells no els afecta.

De vegades el tercer món i el primer topen sense adonar-se'n ni l'un ni l'altre. A Bondy, a la vora del canal, darrere una fàbrica de Peugeot i davant una de metalls, un centenar de búlgars hi tenen el campament. Si no hi arribes per l'aigua, has de saltar unes tanques i escalar per forats al mur. A la vora del riu, la gent hi practica esport. Són executius que fan exercici abans d'anar a treballar, funcionaris, secretaris. París i els seus llocs de feina no són lluny. Els búlgars veuen com els francesos fan esport de bon matí, seuen davant les seues barraques com turistes en un càmping. Però aquest idil·li no dura gaire.

Un home, a qui li falten les dents de davant, porta una samarreta que diu "Austràlia". Deixa que la seua dona agafe i mostre el paper que van haver de signar quan vingueren la gent de l'administració. És un paper oficial amb una capçalera molt bonica, on el prefecte informa que els signants han decidit de tornar voluntàriament al seu país, que per això ell els dona 300 euros com a prestació d'auxili humanitari i que el 17 de setembre a les 10 del matí han de presentar-se a la terminal 2B de l'aeroport Charles de Gaulle a Roissy.

L'home de la samarreta fuma cigarets Philip Morris, té la cabana entapissada amb pòsters grans de rosses mig nues, gira el paper amb la mà amb mala cara. A banda de búlgar, parla un poc d'alemany, algunes paraules en italià i prou bé rus, que un veí, que sap francès, tradueix. Ell no pensa ser el 17 de setembre a les 10 a l'aeroport, de cap manera. Però, i si arrasen el campament? "Aleshores en construirem un altre en un altre lloc. No seria la primera vegada."

Ulrich Fichtner

Traducció de Beatriu Vallès